

Specifika prozodie českého filmového dabingu z hlediska interference

diplomová práce, Filosofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav translatologie

autorka: Tereza Schindlerová

vedoucí práce: PhDr. Zuzana Jettmarová, M.Sc., Ph.D.

Oponentský posudek

autorka: PhDr. Anna Kareninová, Ph.D.

Předložená práce si vytkla průkopnický úkol: posoudit problematiku dabingu audiovizuálního díla z hlediska zvukové stránky jazyka. Vychází z dostupné literatury, která se ovšem dabovanými díly zabývá vesměs z jiných hledisek. O to větší nároky klade téma na diplomantku: ta o něm podat zprávu tak, aby otevřela další zkoumání tohoto aspektu jazykového projevu.

Diplomantka postupuje z mého pohledu zdařile: její práce není disproporční a problematiku pojednává přehledně. Nechybí fundovaný úvod (stanovení cílů) ani přehled o současném stavu zkoumání dané problematiky. Tyto části jsou opět přehledné a účelné, nerozvláčné.

Pro odbornou veřejnost zabývající se dabingem bude jistě přínosná třetí kapitola, vymezení pojmů. Je zde jasně, srozumitelně a přitom na základě vědeckých parametrů pojednána verbální a neverbální rovina sdělení obecně, přes prozodii řeči a intonaci až ke srovnání angličtiny jako výchozího jazyka a češtiny jako cílového jazyka dabovaného audiovizuálního díla.

Těžiště diplomové práce zcela správně spočívá ve vlastním výzkumu: diplomantka zkoumá z hlediska prozodie a intonace český dabing kultovního britského seriálu Red Dwarf – Červený trpaslík. Dokáže jasně zdůvodnit, proč zkoumá právě seriál a právě tento jeho díl: postavy jsou charakterově odlišné a tato odlišnost se promítá i do jazykového projevu.

Práce pak podrobně zkoumá jednotlivé repliky postav v detailně vedených tabulkách a porovnává stupeň a povahu jejich hereckého výrazu. Dochází k přínosným a zajímavým závěrům: že i tak zdařilý dabing, jako je česká verze Červeného trpaslíka, na některých místech (jak sama diplomantka dodává, není těch míst mnoho) posunuje charakter či rozpoložení postavy přílišnou poplatností intonaci originálu a nerespektováním odlišnosti české prozodie.

V závěru autorka práce konstatuje, že jejím cílem bylo „poskytnout srovnávací analýzu originálního a dabovaného filmového dialogu z hlediska interference na prozodické rovině“, a shrnuje sama, nakolik se jí to zdařilo a k čemu takové srovnání dospělo. Tento závěr sám by mohl sloužit jako posudek práce: nejjednodušší by bylo celý ho zde ocitovat. Tak je jasný a dokáže poskytnout odstup. Práce je prvním krokem na tomto poli a otevírá další možnosti zkoumání (mně osobně by zajímalo srovnání dabingu z angličtiny a z francouzštiny – nakolik se liší jejich poplatnost originální intonaci apod.).

Je škoda – i když to již nespadá do čistě jazykovědného zájmu autorky -, že se diplomantka zjevně nepokusila (nebo pokusila neúspěšně?) kontaktovat úpravce a režiséry dabingu, popřípadě přímo úpravkyni Červeného trpaslíka Evu Štorkovou. Jinak by totiž nekonstatovala (bohudíky jen okrajově, např. v poznámce 59: „jde pravděpodobně o požadavek synchronu, souhry s vizuální složkou“), že neverbální složku nemá překladatel či úpravce možnost předepsat nebo adekvátně upravit. Také by možná netápala v úlohách překladatele a úpravce: role úpravce je v práci neprávem odsunuta do pozadí tam, kde se o ní mluví, někdy je práce překladatele a úpravce zaměňována (opět jen okrajově, toto rozlišování nebylo námětem). Právě úpravce má totiž možnost v textu naznačit (podobně jako naznačuje diplomantka ve svých tabulkách), jakou intonaci má režisér vyžadovat a herec dodržet. Pokud by autorka v bádání pokračovala, doporučuji jí seznámit se také s dialogovými listinami, jaké se používají při dabingu: Eva Štorková by jí jistě soubor se zkoumaným dílem seriálu zapůjčila a diplomantka by na konkrétním materiálu poznala, jakých znaků a pomůcek úpravce dialogů používá. Teoretické práce o nich výrazně nehovoří, ale podrobné zkoumání jazykového projevu s nimi souvisí. Dabing je totiž také otázka přípravného zápisu.

Měla jsem za nutné tyto drobnosti zde uvést pouze pro případ, že by autorka chtěla v bádání pokračovat. Jinak považuji její práci za kvalitní. Diplomantka naplnila cíl, který si stanovila, práci postavila na solidním základě, vede ji jako věcný rozbor konkrétního materiálu a z tohoto rozboru dokáže vyvodit relevantní závěry. Práci **Specifika prozodie českého filmového dabingu z hlediska interference** diplomantky Terezy Schindlerové jednoznačně doporučuji přijmout k obhajobě jako přínosnou. Diplomantka prokazuje, že je schopna na dobré úrovni samostatně badatelsky pracovat a výsledky práce sdělit kvalitním odborným textem.

Pro odborníky jsou cenné i přílohy práce: oba scénáře (originální i český) a konečně i jejich zpracování v tabulce, která dopodrobna zkoumá jazykové a zvukové prostředky a jednotlivé komunikační funkce stejně jako expresivitu, emocionalitu atd. Bylo by zajímavé, kdyby v budoucnu autorka této diplomové práce prozkoumala i dlouhometrážní snímek, třeba jen z hlediska jedné postavy, která prochází psychologickým vývojem. S tím, jak se snižuje úroveň českého dabingu, by právě takové prozkoumání mohlo mít odezvu.

Za diplomní práci děkuji, a jak výše řečeno, doporučuji ji přijmout k obhajobě.

PhDr. Anna Kareninová, Ph.D.

V Praze, 19. ledna 2015